

SKÆBNE (1945)

Morten Nielsen

Hurtige lyse stemmer der hvirvlede ud i det blå ...
du var ulykkelig, Tykke, men det ku' vi ikke forstå.
Svedig fed og dum ... Helvede satte på spring
og væltede dig og cyklen. Vi stod og lo omkring.

Du sad på den forreste bænk ... græd ikke, nej glo, glo, glo!
når en bange og vittig vikar spørger om to og to.
Vikarer i første mellem frelste en tynd disciplin
ved at vende det hele mod dig, der forsvarsløs blev til grin.

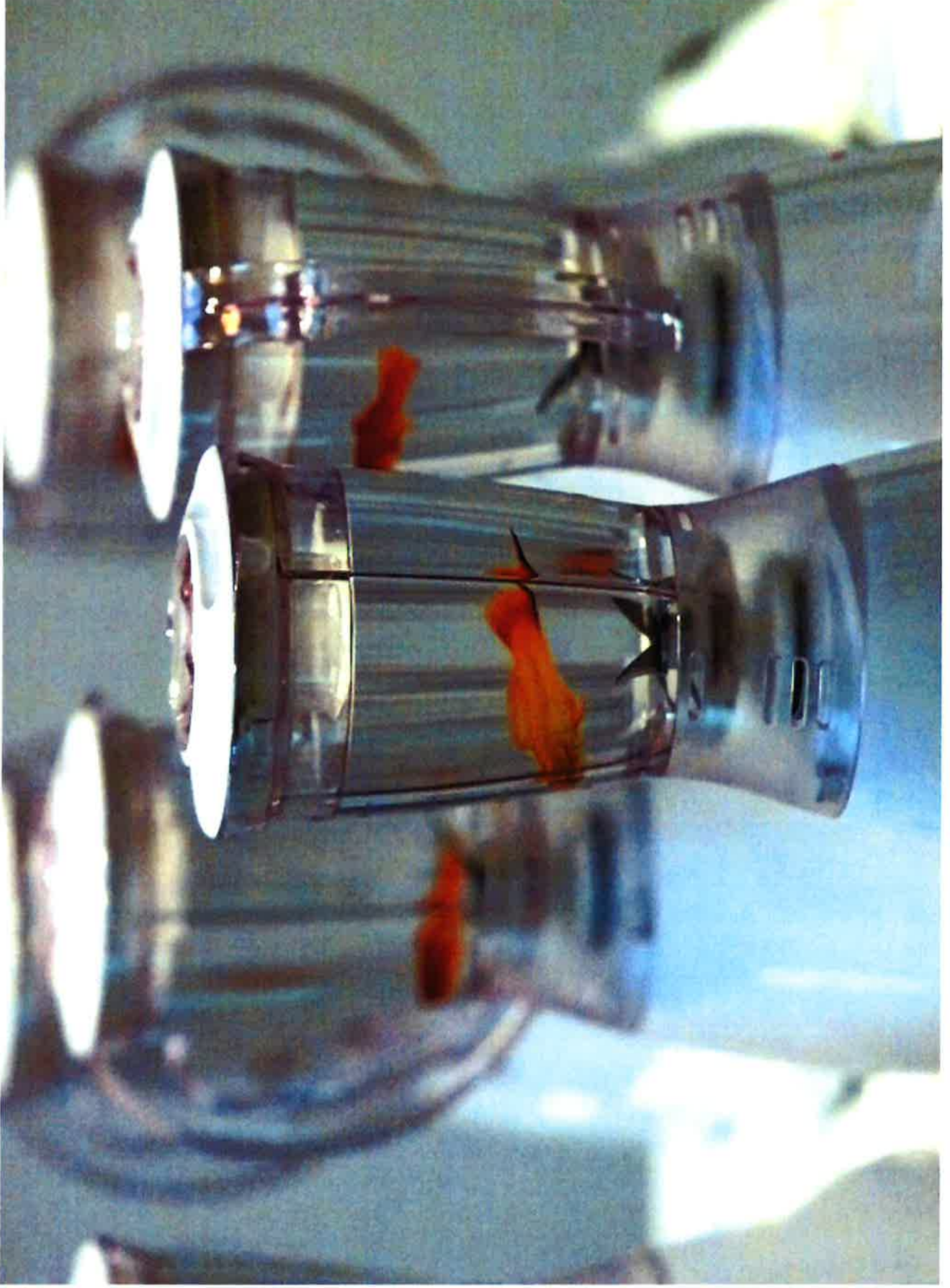
Og da det omsider blev forår for os, der var femten år,
og træerne stod og lyste over pigernes bløde hår
og du kom, forsigtigt, alvorligt, - da skete det værste af alt:
at den, der lo højest af os, var hende det hele gjaldt.

Nu ta'r du hævn! Nu går du med skrårem og støvler på,
du løfter en arm og det skinner i øjnenes blege blå.
For had hån og trusler, det kan et menneske ta' -
men ikke det, nej aldrig: Det og grines a' ...

Nu er du noget, Tykke! Mand og partikammerat.
Og hvis vi en dag skal til muren, så er din hånd parat.
Parat til at smadre et knojern ind i min mund, når du slår,
for nu vil du dræbe, Tykke, alle de onde år.



Michael Kvium: *En køkkenscene* (1986)



Marco Evristti: *Helena* (2000)

NovelleFixer

Overblik

Dine umiddelbare indtryk og forventninger ud fra det, du kan se, fx titlen, forfatteren, tiden.

1. gennemlæsning

Notér det bemærkelsesværdige. Det kunne fx være *litterære spor* om: handlingen, personerne, fortælleren, modsætninger og konflikter, miljøet, gentagelser, tiden, intertekstualitet, genren.

Det behøver ikke at stå direkte i teksten, det kan også være underforstået, dvs. *tomme pladser*. Stil spørgsmål!

Vælg strategisk

Ud fra de litterære spor, du har noteret og afmærket under 1. gennemlæsning, skal du nu vælge hvilke af *tekstens virkemidler*, du vil analysere nærmere.

2. og 3. gennemgang – analyse af tekstens virkemidler

Genre	Handling og komposition	Personerne	Fortælleren	Sproget	Tid og sted	Motiv og tema
<ul style="list-style-type: none"> • Overgenre • Undergenre • Genrekaraktéristiske ting • Evt. genreskift 	<ul style="list-style-type: none"> • Resumé • Handlingslinje eller anden grafik med de vigtigste litterære spor • Flash backs, flash forwards, medsyn og bagudsyn • Udgangspunkt og tolkningspunkt 	<ul style="list-style-type: none"> • Udseende • Væremåde • Social baggrund • Sprog • Handlinger • Forhold til andre personer • Udvikling og indsigt 	<ul style="list-style-type: none"> • Jeg-fortæller (1. personsfortæller) • 3. personsfortæller • Alvidende fortæller • Indre synsvinkel • Ydre synsvinkel • Pålidelig eller upålidelig fortæller 	<ul style="list-style-type: none"> • Enkelt eller snørklet • Billedsprog • Specielle ord • Beskrivelse • Beretning • Replik • Gentagelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Tidspunktet, hvor handlingen foregår • Tidspunktet, hvor handlingen fortæles • Sted • Miljø • Årstid • Tidsforløb • Periode 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivet = Det, historien handler om, fx det hovedpersonen ønsker sig • Tema = Det, det drejer sig om, fx forældresvigt, anoreksi eller jalousi

Fortolkning og perspektivering

Forklar, hvad meningen med novellen er, og perspektivér til andre tekster (intertekstualitet). Sammenlign med andre noveller, tekster, fiktion eller med forhold i vores hverdag.

LyrikFixer

Overblik

Dine umiddelbare indtryk og forventninger ud fra det, du kan se, fx titlen, forfatteren, tiden.

1. gennemlæsning

Læs digtet højt. Notér det bemærkelsesværdige. Det kunne fx være *litterære spor* om: formen, lyden, fortælleren, indholdet, stemningen, sproget, gentagelser, tiden, miljøet, intertekstualitet, genren.

Det behøver ikke at stå direkte i teksten, det kan også være antydet eller underforstået, dvs. *tomme pladser*. Stil spørgsmål!

Vælg strategisk

Ud fra de litterære spor, du har noteret og afmærket under 1. gennemlæsning, skal du nu vælge hvilke af *tekstens virkemidler*, du vil analysere nærmere.

Genre	Indhold og komposition	Lyd	Fortælleren	Sproget	Tid og sted	Motiv og tema
<ul style="list-style-type: none"> • Overgenre • Undergenre • Genrekarakteristiske ting • Evt. genreskift 	<ul style="list-style-type: none"> • Resumé • Handling eller stemning • Medsyn og bagudsyn • Strofer og vers • Bunden form eller frie vers • Grafik • Opbygning • Sammenhæng mellem form og indhold 	<ul style="list-style-type: none"> • Rim • Konsonantrim • Vokalrim • Lydefterlignede ord • Mørke eller lyse lyde • Hårde eller bløde lyde • Rytme • Sammenhæng med indhold 	<ul style="list-style-type: none"> • Jeg-fortæller (1. personsfortæller) • 3. personsfortæller • Alvidende fortæller _____ • Personer og relationer _____ • Indre synsvinkel • Ydre synsvinkel _____ • Pålidelig eller upålidelig fortæller 	<ul style="list-style-type: none"> • Stemningsudtryk • Handlungsudtryk • Billedsprog • Specielle ord • Gentagelser • Modsætninger • Beskrivelse • Beretning • Replik • Klicheer • Sammenhæng med indhold 	<ul style="list-style-type: none"> • Tidspunktet, hvor handlingen foregår • Tidspunktet, hvor handlingen fortællles _____ • Sted • Miljø • Årstid • Tidsforløb • Periode 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivet = Det, digtet handler om, fx en stemning, en forventning, en erkendelse, et ønske eller en erfaring • Tema = Det, det drejer sig om, fx aften, forelskelse, vrede, kærlighed, et tilbageblik

2. og 3. gennemgang – analyse af tekstens virkemidler

Fortolkning og perspektivering

Forklar, hvad meningen med digtet er, og perspektivér til andre tekster (intertekstualitet). Sammenlign med andre noveller, tekster, film, fiktion eller med forhold i vores hverdag.

BilledFixer

Overblik

Dine umiddelbare indtryk og forventninger ud fra det, du kan se, fx titlen, kunstneren, tiden.
Hvilken slags billede er det?

1. gennemsyn

Hvilke *spor* er der? Registrer billedelementer fx sted, miljø, personer, relationer gestik, mimik, handlingsmønstre og de mest betydningsfulde detaljer. Er der en handling i billedet, eller skal man selv digte en fortælling? Er der *tomme pladser*? Stil spørgsmål!

Vælg strategisk

Ud fra det du har registreret og afmærket under 1. gennemsyn, skal du nu vælge hvilke af billedets *virkemidler*, du vil analysere og beskrive nærmere.

Analyse af billedets virkemidler						
Genre	Materialer og helhedsindtryk	Udformning og komposition	Perspektiv og rum	Streg og form	Farve og lys	Motiv og tema
<ul style="list-style-type: none"> • Overgenre • Undergenre • Genrekaraktéristiske ting • Evt. genreblanding 	<ul style="list-style-type: none"> • Materialevalg (fx digitalt, grafik, scannet, akvarel, tegning, oliemaleri) • I hvilken kontekst er billedet lavet? • Sted og miljø • Personer • Relationer og mimik • Handlingsmønstre 	<ul style="list-style-type: none"> • Realistisk • Abstrakt • Fantastisk • Stileret • Midterakse • Symmetri • Diagonaler • Det gyldne snit • Cirkelkomposition • Trekantkomposition • Beskæring • Statisk • Dynamisk 	<ul style="list-style-type: none"> • Øjets vej • Forgrund • Mellegrund • Baggrund • Fugleperspektiv • Frøperspektiv • Normalperspektiv • Horisont • Linjer • Forsvindingspunkt • Overlapninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Retinet eller kurvet • Udtryksfuldt • Bevægelse • Vandrette, lodrette eller diagonale linjer • Overflade og konsistens • Formernes og farvernes symbolværdi, symboler, fascinationsalfabet, betydning og medbetydning • Kropssprog 	<ul style="list-style-type: none"> • Varme farver • Kolde farver • Primærfarver • Sekundærfarver • Kontrastfarver • Farveperspektiv • Naturligt lys • Kunstigt lys • Symbolsk lys • Guddommeligt lys • Belysningslys • Clair obscur (urealistisk lys) • Skygge 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivet = Det, billedet forestiller, fx to mennesker på en strand, en urskov i Paris • Tema = Det, billedet drejer sig om, fx længsel, jalouisi global opvarmning, salg af vare

Fortolkning og perspektivering

Forklar, hvad meningen med billedet er, og perspektivér til andre billeder, film eller tekster (intertekstualitet).
Sammenlign med anden fiktion: billeder, film noveller, tekster, fiktion eller med forhold i vores hverdag.